

זבחים כד

שבת חנוכה

משה שווערד

I have arranged a special tour at the Living Torah Museum (in Boro Park) for Motzai Shabbos, December 11, beginning at 8pm sharp, concentrating on topics relevant to *Seder Kodshim* (e.g., Kitores, explanation of the animals sacrificed, Techayles, shechita with an arrow etc.). We will gather at 7:50pm at the museum (please arrange your own car pools). There has been some talk about a melava malka at 10pm; the museum will provide a room (but not the food etc.) ---to be determined.

The cost is \$18 for the 2 hours. I will happily pay and if you cannot afford to pay or think that the tour was not worth the money, you needn't reimburse me.

You can invite guests BUT space is limited and therefore if we are over the limit (a high class problem), priority will be given to actual shiur attendees and in order of rsvp responses to my special email account (created for this (please do not use it for anything else as I will not look at it after the trip)), i.e., [moishe.schwerd@gmail.com].

A Freilechen Chanuka!

ספר דרושי הצל"ח - דרוש ל"ג לחנוכה

וא"כ בימים הללו ראוי ליתן לב לתקן כל הדברים הגורמים לשכינה שתסתלק מישראל שזה היה כונת היונים, והנה בעוה"ר בעת הגלות אפס מקום להשראת השכינה, כי חרב בית מקדשנו, והקב"ה ברחמיו השאיר לנו שארית, וכתוב ואהיה להם למקדש מעט אלו בתי כנסיות ושם השכינה שורה, ואלו המדברים בבה"כ אין לך מורד במלכו של עולם בהיכלו ולפניו גדול מזה, וזה מטמא אויר הקדוש דוגמת היונים שטימאו המזבח, כי זה מעמיד צלם בהיכל, כי בכל עבירה נעשית קליפה ורוח הטומאה, ובעוה"ר נתפרץ הדבר מאד:

1. תלמוד בבלי מסכת זבחים דף כד עמוד א

ואי אשמעינן בהמה, דלא מינא דאדם הוא, אבל חבירו דאדם הוא אימא לא, צריכא.

• תוספות מסכת זבחים דף קי עמוד א

מין במינו אינו חוצץ - והא דאמרינן לעיל (דף טו): גבי רגל חבירו פסול אין דרך שירות בכך.

• רבי עקיבא איגר מסכת זבחים דף קי עמוד א

תוד"ה מין וכו' אין דרך שירות בכך. עיין יומא דף נ"ח ע"א.

• תלמוד בבלי מסכת יומא דף נח עמוד א

תא שמע: היה עומד על גבי כלי או על גבי רגל חבירו - פסול. [רש"י (שם): על גבי רגל חבירו - אלמא: מין במינו חוצץ]. שאני רגל, דלא מצי מבטיל ליה. [רש"י (שם): דלא מבטיל ליה - חבירו את רגלו, עד שיגמור עבודתו] [ולכן הוי חציצה]

• רבי עקיבא איגר מסכת יומא דף נח עמוד א

שאני רגל דלא מצי מבטל. עי' זבחים דף ק"י ע"ב תוס' ד"ה מין במינו.

2. ספר חזון איש [קדשים, ס' ל (א), אות ב]

(ב) כ"ד א' הואיל ורצפה מקדשת וכ"ש מקדשין, עיי' פרש"י ותו', וצ"ע דלקמן כ"ו א' אמרינן דבנתלה וקבל לא מפסל אלא משום דאין דרך שרות בכך, ולפרש"י ותוס' הלא נתלה לא עדיף מעומד ע"ג כלים דהא בקבלה בעינן שיהא בעצמו של כהן ממש וה"נ בעינן שיעמוד על הרצפה, וכן בבגדי כהונה מבעיה לן אי רוח חוצץ, וע"כ לא מבעיא לן אלא דמ"מ לבישה היא, אבל הכא אם הוא באויר הלא אינו על הרצפה, ונראה דהכא לאו דוקא רצפה, דהלא דוד קדש את כל אויר עזרה, אלא דבעינן שיהי' כלו באויר עזרה, אבל אם עומד ע"ג כלים, נמצא עומד בחול, ונראה דאם הוא באויר אע"ג דתחתיו כלים ע"ג הרצפה, מכל מקום מקרי עזרה.

פנים, וראי' לזה מהא דאמר לקמן נ"ד א' אוירא דבנימין קרקע דיהודה אלמא דקדושת אויר לחוד סגי אף לקדושת מזבח, וכמו כן בעזרה כיון דאויר פנים כפנים דמי כדמסקינן לקמן כ"ו א' לא אכפת לן במה שתחתיו כלים, ומיהו בלא"ה פסול משום דאין דרך שרות בכך, אלא שיהי' נפקותא בתלה וקבל שכשר אע"ג שתחתיו כלים, אבל אם הניחו ע"ג כלים וקבל נראה דפסול דלא מקרי תו אויר עזרה כמו עומד ע"ג כלים...

3. שו"ת שבט הלוי חלק ב סימן צו

אשר שאל כ"ת בענין שינים שמתנדנדים שסופן להוציאן אם חוצצים כדין אבר ובשר המדולדלים ביו"ד סימן קצ"ח סכ"ב, בעניותי לבאר קצת הלכה זאת של חציצה מחמת דעומדת לקצוץ כי ישנם בה נקודות הצריכים לבון... והנה פשוט בעיני דע"כ לא פליגי אלא באבר ובשר מדולדלין שהוא מעכשיו יתרת שאדם רוצה וצריך לפטור ממנו, אבל שן המנענע אפי' נימא דנקרא מדולדל דהוא באה ממה שנתלש כבר קצת מחבורו הטבעי כידוע מ"מ אנו רואים דאנשים הולכים בזה שנים הרבה כ"ו שאינו כואב, ואפילו בכואב מקפידים שלא להוציא שן הטבעי אם אינו נחוץ ביותר, וגם כל הנדון על עומד לחתך של בית הסתרים לכן לענ"ד אין מקום להחמיר בזה. והנלענ"ד כתבתי, הדין ש"ת - ומצפה לישועה קרובה. שוב הראו לי בתשובת אבני נור יו"ד סו"ס ר"ס פסק בפשיטות כדברינו.

4. ספר חזון איש [קדשים, ס' ה, אות ג]

ג) שם דעד ארעית דתהומא קדיש. יש לעי' דהא אמר פסחים פ"ו א' מחילות לא נתקדשו, וכ"ת משום דפתוחות לקדש ואמרינן התם דפתוחות לקדש תוכן קדש, הא אמרינן לק' נ"ו א' דלא מהני פתוחות רק לענין לאכול שם קדשי קדשים, אבל לא לענין שחיטה, והכי נמי לענין שאר עבודות לא חשיבי כעזרה, וי"ל דשאני מחילות דרשות אחריתא היא, אבל נעקרה הרצפה דעיקר העזרה היא, ודחי עד ארעית תהומא קדיש.

5. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן כא

אמרינן (בפ"ג מ"ט) דתמיד דאבן היה לפני המנורה ובה ג' מעלות שעליה כהן עומד ומטיב את הנרות ומשמע דהאבן היתה תלושה ולא היתה מן הרצפה ויש לעיין איך היה יכול לעמוד על האבן בשעת הטבה הא אמרינן בזבחים (כ"ד). דהיה עומד ע"ג האבן עבודתו פסולה והנה בספרי מפקינן לה מקרא דבהעלותך את הנרות עשו מעלות למנורה ואפשר דגזיה"כ הוא דאינו חוצץ אך הרמב"ם ז"ל בפירושו המשנה שם לא הביא טעם הספרי וכתב הטעם שהיו לה מעלות מפני שהמנורה היתה גבוהה כקומת איש והנה לפמ"ש התוס' יומא (נ"ט ע"ב) דדישון מזבח הפנימי אינו טעון בגדי כהונה וכתב המל"מ בפ"ג מהל' תמידין הל' י"ב דלהתוס' אף דישון המנורה כן א"כ כיון דא"צ לקדושת בגדי כהונה ה"נ א"צ לקדושת רצפה דהא אמרינן בזבחים שם הטעם דלא יעמוד על האבן בשעת עבודה הואיל ורצפה מקדשת וכלי שרת מקדשים מה כ"ש בעינן שלא יהא דבר חוצץ כו' וכתבו בתוס' שם דהאי כ"ש בגדי כהונה שמקדשין את האדם לעבודה וכן הרצפה מקדשת האדם לעבודה ומש"ה בעינן שלא תהא חציצה כמו בבגדי כהונה ע"ש א"כ י"ל כיון דלדישון המנורה א"צ בגדי כהונה שיקדשו את האדם ה"נ לא בעינן רצפה שתקדשו:

6. ספר פנים יפות על במדבר פרק ח פסוק ב

והנה פירש"י ועוד דרשו רבותינו מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב דהיינו בשעת הטבה בבוקר, ודוחק לומר דקאי על הטבת נר המערבי לבד שהיה מטיב אותו בערב לאחר שהדליק הנרות ממנו, דאכתי לא א"ש לשון בהעלותך דמשמע בשעת הדלקה, ונראה משום דבאמת לא היה צריך בשעת הדלקה שהרי היה יכול להגביה את ידיו למעלה מראשו ולהדליק, אבל הטבה שהיה צריך לנקות השמן

והאפר שלא ישאר אפילו משהו, כדכתיב [ויקרא כד, ד] על המנורה הטהורה על טהרה של מנורה, וע"ז צריך עיון היטב היה צריך לעלות על המעלות לנקות אותם היטב היטב, אבל באהרן היה צריך לעלות על המעלות אף בשעת הדלקה, כדאיתא בסוטה דף ל"ח במקדש היו נושאים כפיהם למעלה מראשיהם חוץ מכה"ג שאין מגביה ידיו למעלה מן הציץ, א"כ כיון שב"ג היה צריך להדליק בשמונה בגדים לא היה יכול להגביה את ידיו למעלה מן הציץ, ושפיר שייך לומר בהעלותך דהיינו באהרן שהיה כ"ג היה צריך לעלות על המעלה אף בשעת הדלקה, ואף לפמ"ש התו' בשבת בפרק המצניע דף צ"ב [ד"ה אישתכח] דג' אמות הם חוץ מראש, מ"מ אי אפשר לצמצם שיהיה ידיו למטה מן הציץ, אבל לדורות שהיה בכהן הדין לא היה צריך להעלות למעלה אלא בשעת הטבה כנ"ל, והיינו דאמר שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות:

7. שו"ת תורה לשמה סימן כ

אם עשו מרתף תחת ההיכל של בהכנ"ס אם יש לו דין קדושת בהכנ"ס. שאלה בית הכנסת ישנה שהתפללו בה שנים הרבה ואח"כ עשו בה מרתף שחפרו בקרקע שלה חפירה גדולה ועמוקה תחת ההיכל ובנו כותלים סביב החפירה ועשו עליהם כיפה של אבנים שנעשה גג הכיפה הוא קרקע ההיכל ופתח המרתף עשו אותו מבחוץ בחצר העומד אחר כותל ההיכל והבה"כ ואין הפתח פתוח בתוך בה"כ. ונסתפקנו אם יש לזה המרתף דין קדושה של בה"כ או לאו. יורנו המורה לצדקה ושכמ"ה.

תשובה אמרינן בפסחים דף פ"ו ע"א א"ר מחילות לא נתקדשו וקאמר בגמרא היינו דוקא אם הם פתוחים להר הבית אבל הפתוחות לעזרה נתקדשו ע"ש והנה כל זה איירי שהם בנו המחילות קודם שנתקדש מקום המקדש ולהכי אותם שפתחיהם לחוץ לא נתקדשו אבל בנידון השאלה הנז' שהמחילות נעשו אחר שנתקדשה הבה"כ נראה דיש להם קדושת בה"כ ואע"פ שעשו הפתח לחוץ יען כי לכאורה נראה שבעת שנתקדשה בה"כ נתקדשה הקרקע שלה עד התהום וא"כ במה תפקע קדושת מקום החלל הזה שהיתה בו

בראשונה משא"כ אם היה זה המרתף שהוא כעין מחילות הנז' עשוי קודם שנתקדשה בה"כ אה"נ לא נתקדש בקדושת בה"כ כי קדושת בה"כ בקרקע נמשכת עד סוף עובי הכיפה של המרתף ולא בחלל שתחתיה.

מיהו מצאתי בגמרא דזבחים דף כ"ד ע"א בעי רבי אמי נעקרה האבן ועמד במקומה מהו מאי קא מבעיא ליה כי קדיש דוד רצפה עליונה קדיש או"ד עד לארעיה דתהומא קדיש ותיבעי ליה כל העזרה כולה לעולם פשיטה ליה דעד ארעיה דתהומא קדיש והכי קמבעייה ליה דרך שירות בכך או אין דרך שירות בכך תיקו ע"כ ע"ש והנה לפ"ז יש לומר הא דאמר בפסחים מחילות הפתוחות להר הבית לא נתקדשו והפתוחות לעזרה נתקדשו צריך לומר שדוד קודם שקידש [העזרה] עשה המחילות וכל אותם שעשאם פתוחות לפנים קידש אותם עד תהומא דארעא וכל אותם שעשאם פתוחים לחוץ לא קדש אלא שטח העליון לבד אבל מתחת הכיפה ולמטה לא קדש דהא כל הבית הוא עשוי מחילות כיפין ע"ג כיפין וכיפה כנגד האוטם ואי אמרת שהמחילות נעשו אחר שקדש דוד קשה דהא הכא אמרינן בפירוש דקדיש עד התהום ואם נעשו המחילות אח"כ אפילו שעשו פתחיהן לחוץ במה תפקע קדושתם אחר שכבר נתקדשה הקרקע עד התהום וזה פשוט.

ומ"מ שמעינן מהכא לנ"ד דקדושה בסתם אינה עד התהום דהכי דיין לישנא דגמרא שדוד קדש בפירוש עד תהומא דארעא ולא אמר כיון דקדשה העזרה נתקדשה ממילא עד התהום ועל כן בנ"ד יש לומר אפילו שעשו המרתף אחר שכבר נתקדש המקום בקדושת בה"כ אין המרתף קדוש יען כי אין קדושת בה"כ מעיקרא נמשכת עד התהום.

מיהו עדיין לא ברירא לי מילתא להוציא דין לקולא מהאי דיוקא הנז' דדייקינן מדברי הגמרא ומה גם דלפ"ז יוצא דין מחודש דאם בה"כ חרבה ונסתר כל הבנין שלה ולא נשאר כי אם רק קרקע בה"כ דק"ל דקדושה היא גם בחרבנה וצריך לנהוג בה קדושת בה"כ הנה י"ל לפ"ז דאם חפרו והסירו עפר מכל שטח הקרקע של בה"כ דהיינו עומק ג' טפחים ויותר והוליקו כל אותו העפר למקום אחר תו לא נשאר קדושה באותה קרקע כיון דלא קדשה עד תהומא דארעא ואותו השטח שהיו עומדים עליו בבה"כ כולו הלך לו והוסר משם וזו קרקע חדשה היא שלא הגיעה קדושת בה"כ אליה ובאמת דין זה חידוש הוא ולא נמצא בשום פוסק ומן הסתם נראה דגם בכהאי גוונא אסור לכן הגם דעודני מסתפק בדבר זה שלא הוברר אצלי עדיין מ"מ אזלינן לחומרא בנ"ד ויש לנהוג במרתף הנז' דין קדושה כמו בה"כ. והיה זה שלום ואל שדי ה' צבאות יעזור לי. כ"ד הקטן יחזקאל כחלי נר"ו.

8. "ותיבעי ליה כל העזרה כולה"

עיי' בספר חזון איש [קדשים, ס' ה, אות ב] - ATTACHED

9. ספר ויקרא פרק ד

(לד) ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו ונתן על קרנת מזבח העלה ...

10. ספר מקדש דוד - קדשים - סימן טו

(ב) וכל הפסולים הנזכרים לעיל פסולים לכל עבודות חוץ משמאל דישנן עבודות הכשרות בשמאל כגון הולכת אברים אע"ג דהוי עבודה ובעי כהונה מ"מ בשמאל כשר דאין שמאל פסול רק בעבודות המעכבות כפרה כדאמרינן בזבחים (כ"ד ע"ב) ועוד אשכחן לשמאל הכשירא ביה"כ דנטל את המחטה בימינו ואת הכף בשמאלו:

והנה יש לחקור בעבודות שאינן שייכות לכפרה כלל כגון דישון המזבחה והמזבחות וסידור מערכה אי כשר בשמאל כיון דלא שייכא לכפרה הו"ל כמו הולכת אברים לכבש והקטרת אברים אע"ג דעבודות גמורות הן לכ"ד כשרות בשמאל או הכשר שמאל הוא רק באברים דסוף עבודת הקרבן היא וכיון שאינה מעכבת הכפרה של הקרבן כשר בשמאל אבל כל שהיא עבודה בפ"ע אעפ"י שאינה לכפרה ג"כ בעי ימין:

ונראה לתרץ לפמ"ש הירושלמי יומא (פ"ב הלכה א') למ"ד אין קומץ פחות מב' זיתים אלא מעתה כהן שאין ידו מחזקת ב' זיתים פסול לעבודה היינו שפסול לכל עבודות כמ"ש המפרשים ז"ל [ועיין במל"מ (פי"ג הל' מעשה"ק הל' י"ד) שעמד על הרמב"ם ז"ל על שהשמיט דין זה דמי שאין ידו מחזקת ב' זיתים דפסול לכל עבודות] כיון שאינו ראוי לעבודת קמיצה דכל שאינו ראוי לעבודה אחת אינו כשר לכל עבודות וא"כ ה"נ באיטר כיון דאינו ראוי לקמיצה והזאה דלית ליה ימין פסול מטעם זה לכל עבודות ודוק: